

Издавањем Педјезом.
Цијена:
За ЦРНУ ГОРУ и АУ-
СТРО-УГАРСКУ (с БОС-
НОМ и ХЕРЦЕГОВИНОМ)
на годину 6 ф., на по год.
3 ф., на четврт године 1 ф.
и 50 новчића.
За све остале земље у
ЈЕВРОПИ и АМЕРИЦИ: на
годину 20 франка, на по
године 10 франка, на чет-
врт године 5 франка.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

Лист за политику и књижевност.

Преплате плаћа се у
књижевним писмима и по-
штом. Преплате плаћају се у
Цетињу, а може се и картом унут-
рашњом на пошту у Котор.
Доплате плаћају се уредни-
штво. Гласник се не враћају.

За огласе плаћа се од
реда 5 новча. За огласе веће
и на дуже вријеме плаћа се.

ЦЕТИЊЕ, 4. Априла.

Како би у ове дане дошао на Це-
тиње, чини се како од јутра до мрака
по ширејој околини гужвају као неки
топови, и у незнању могао би га понасти
страх, да није откуд каквом непријате-
љу црногорском нешто за руком при-
кучити се на једну од гвиједа у којем
лежи Цетиње.

Но то нијесу топови што се чују,
нити је непријатељ двоножици против
којег Црна Гора данас војује.

Та гужваљина казује мирну кул-
турну радњу, којој се Црна Гора ср-
цем и душом предава, од како је по-
чинула од својих спољашњих на-
пора. А непријатељ није ни Турчин
ни Латини, него голи крш и камен,
који нам је до сад добре услуге чи-
нио, те га управо вријеђамо кад га
непријатељем називамо, али нам од сад
за наше нове задатке на путу стоји,
те морамо да га разваљујемо и да кро-
з њ крчимо себи пут у свијет и сви-
јету к нама.

Главна наша унутрашња држав-
на радња, на коју је влада наина пре-
ла чим је довршила побједоносни рат
с Турском, није се још до овога часа
могла доклати, јер су нас, као што
је познато, тако рећи све до јуче спре-
чавале у том свакојаке нове задјевнице
око грађана, које се нијесу могле ети-
цирати без употребе час веће час ма-
ње оружане снаге народа.

У свијед тога градња путова на-
шних, која је већ од двије године
отпочела на цијелој пројектованој мре-
жи, није се могла дочети до овога ча-
са, те је остало да се ради још до-
ста не само овога зета него и иду-
ћега.

Но ало нам Бог дадне мира и бе-
рићетне године, моћи ћемо с поузда-
њем очекивати, да ће нам још у току
ове године бити готов и саобраћају
предан не само пут од Цетиња до Ко-
тора, него и од Цетиња до Ријеке. За
овом градњом никада би непосредно
наједовати и градња пута од блата
скадарског до Бара, који је већ из-
веден од мора па до врх Сутормана,
дакле до половине. Онда би тијем пу-
тем Црна Гора била везана са два
краја морска, од зајева бокоторског
па до пристана барског, а уз то ама-
ла би равнина зетена отворен излазак
преко Црне Горе на море.

Народно-привредна корист овјех
путова за Црну Гору тако је очевидна
и толико пута већ истицана, да би
познато било поново о том предмету
говорити.

Остављајући дакле то на страну
ми ћемо овдје да свратимо пажњу на-
шем свијету на другу једну околност,
која с овим предметом у свези стоји
и која се не смије с ума сметнути,
ако се хоће да нам путови наши од
што више користе буду, нарочито за
развитак наше трговине и обрта.

Како што је познато, наша оца-
бина стоји отворена западном свијету
само с аустријске стране, и путем
пошта, телеграфа и комуникација само
с те стране стоји у свези с цијелим
осталим свијетом. Да сво друго оста-
вимо на страну, па само да узмемо на
око пренос добара. Ову службу врши
за цијелу Црну Гору као и за цијелу
Боклу Которску свемоћни аустро-угар-
ски Лојд, који будући без икакве кон-
куреније по својој вољи на цијелом
адријатичком јару и наги. Тужба на-
шег свијета против овог друштва то-
лико су и такве, да би већ крајње
вријеме било да им се како год до-
скочи. Лојдово друштво, имајући мо-

нопол а при том још и субвенцију од
владе аустро-угарске, није му много ста-
ло до тога да иде на руку трговачки-
јем и обртничким интересима подручне
му сасре, најмање пак интересима Цр-
не Горе и с њом сродне Бике Котор-
ске. С тога је обичан и редован по-
јав тога друштва, да оно робу и вр-
ло скупо и врло споро и — врло не-
сигурно преноси, и да и пак за то
никоме не одговара, бар не оним же-
љама, чији су интереси таким поступ-
ком грозно оштећени.

На очиглед таквом стању ствари
није ли вријеме, да се о том зредо
промисли: како би се бар Црна Гора
с Боклом Которском ослободила од ти-
ранинског неодољивог монопола ау-
стро-угарског Лојда?

Нама се чини да јесте, и да би
крајње вријеме било, да се непосредни
интересити како у Црној Гори тако
и у Боклу которској промисли и по-
савјетују о том, како ће стати на пут
том злочестом стању ствари.

Није наип, да узмемо подроби-
је у саму ову ствар, за коју јавни
орган довољно учини ако је само потак-
не. Но тек толико, да се још и нагози-
јестити, како нам се чини, да он се
оснивањем једног црногорског паробро-
дског друштва, које би подржавало на
адријатичку саобраћајну свезу и пре-
нос добара, нарочито везу између
Тријешћа и овјех крајева, — да би
се тијем друштвом, које би с неколи-
ко бродова распозлагало, овом злу на
пут ставило.

Знамо да ће нам се овдје одмах
пријетити, како није ласна ствар скло-
пити такво једно друштво и издржа-
ти конкуренцију са сизким аустро-у-
гарским Лојдом.

То имамо на уму и ми, но ипак
пада нам на памет, да је можно изна-
ћи путове и начине, којим би се и те
тенкоке могле савладати. Није ли Лојд
баш тако сизан и мшан, да не би мо-
гао нигдје у свијету наћи јачег од
себе, а можда би „црногорско паро-
бродско друштво“ нашавши добре и
јакне свезе, а при том савјесно и ра-
зумно управљано, и пак одољело свој
истинитији и разглашеној сили аустро-
угарског Лојда.

Како рекосмо, ствар је ова тако
замашна и огромна, да се на овом
мјесту само тек површно наговјести-
ти може, а стручнијем, надлежном и не-
посредно интересованијем људма оста-
вљамо да је дубље и са свијех стра-
на испитају и о њој свој суд доне-
су, па ако би се дошло до сагласно-
сти у овом предмету, онда би се мо-
гло поћи један корак напријед и при-
ступити к остварењу ове замисли, ко-
ја се сад још налази у стадији бис-
трена и објашњавања.

Надамо се да ће се и даљи кру-
гови, којима лежи на срцу напредак
и благостање Црне Горе и околних
крајева, заинтересовати за ову ствар
и саопштити нам своје пријатељско ми-
шљење, а ми ћемо у идућем броју на-
ставити наша разматрања о другом је-
дном предмету, који с овим у свези
стоји и који смо већ прије неког вре-
мена потакли, а то је: грађење же-
љезничке пруге од Ушња до Скопља.

Показало се, да су Грци не само
ватрене патриоте него и добри трговци,
људи од рачуна.

То смо видјели по одлуци вихо-
вој, коју су доносили на приједлоге
великих сила односно граница грч-
ких.

Телеграм наш из Атине од 2. ов.
м. казује нам, да је Грчка усвојила
приједлог великих сила, али жели да
бузи осигурава претходно да ће Тур-
ска у истину предати јој уступљено
земљиште.

Тијем би био довршен дипломат-
ски спор између Грчке и Турске око
новијех граница, то ће рећи: први а-
кт од цијеле комедије, коју ће Тур-
ска и у овом случају да изигра, био
би свршен и сад публика очекује да
види шта ће доћи у другом акту.

Шта је Турска уступила Грчкој,
то се још чисто и званично не зна.
Кумундуросу пошло је за руком, да
завири прије времена у ту Пандо-
рину скриницу и да јој докучи садр-
жај, при свем том што су се заступ-
ници великих сила свечано зајерили
да ће чувати тајну. Кад је Кумун-
дурос видео шта се нуди Грчкој, он
није ни часа почасио, но је одмах по-
ручно преко својих агената вели-
јем силама, да Грчка никад не може
пристати на ту понуду.

Многи листови изјавили су на то,
да је то с грчке стране само један
добро прорачуњен маневар, не би ли
се од Јевропе још што више искам-
чило.

Да ли се Јевропа одвртла на ову
потоњу ноту Кумундуросу и да ли је
у свијед тога још што опаженија од
Турске у корист Грчке, или је оста-
ла при старој својој понуди, то се
још не зна. Довољно је то, да је сада,
по што је добио од заступника вели-
ких сила приједлог париградске кон-
ференције, Кумундурос ипак нашао за
пробитачно не одбити на приједлог, не-
го узети их у зредо расуђење и — на
пошлетку пристати на њих.

За што је влада грчка пристала
и је ли могла с образом и разлогом
пристати на понуду париградске кон-
ференције, то зависи од многог које-
чега. Прије свега, то зависи од само-
га садржаја тијех понуда. Како на-
пријед рекосмо, право се не зна шта
се Грцима нуди у тијем приједлозима.
Али, ако је истина оно што се о ти-
јем уступкама у опште говори у сви-
јем листовима, онда се може рећи да
се Грцима нуди и много и мало, како
се ствар узме. Много им се нуди, ако
се на ум узме, да они то нијесу за-
служили ни ратничким дјелима својим,
нити жртвама и најмањим у крви и у
новцу. Мало им се пак нуди, ако се
у обзир узме ово што им је берлин-
ска конференција досуђила, а још ма-
ње, ако се у рачун узму опште позна-
те народне аспирације грчке.

Како дисови доносе, Грчка доби-
ја од правике двије трећине од онога
земљишта, које јој је досуђила конфе-
ренција берлинска. Од Тесалије доби-
ја скоро све, што јој је том конфе-
ренцијом досуђено; од Епира до душе
прилично јој је потресано, те ће до-
бити само танак појас који води к при-
стану од Арте, у којем ће јој се осигу-
рати слободна пловања, али Превезе
добиће неће, и једино што ће се
у корист њену учинити, биће то, да
се раскопају утврђења од тога града
која би могла пријетити грчким бро-
доловима.

Кад се на ум узме да Грчка ни-
је ратовала с Турском никад, дакле
да се у тражбинама својим не може
познати ни на право побједника ни
на големи жртве у крви и новцу ра-
том проузроковане, онда се признати
мора да је и ово што Грчка добија
довољно за њу, ако ће тијем да се

награди негативна врлина у држању
њеном за вријеме потопљег рата с
Турском.

Но и с друге стране разлози хла-
днога рачуна могли су навести грчку
владу, да не јаше толико на одлука-
ма берлинске конференције но да се
задовољи и мањим. Пред Грчком је
стојало, ако се не задовољи с пријед-
лозима париградске конференције, да
се зарати с Турском. Рат је у сва-
ком случају мучна работа, а поврх
свега ратна је срећа округла и неиз-
јесна. Кад се на кантар стави с је-
дне стране извјестан па ма и мањи
добитак, а с друге стране неизвјесност
потпуна у којој може дежати и вели-
ки губитак него што је онај на овој
страни, онда је за Грке рачуница
ласно било одлучити се на коју ће
страну, нарочито кад се на ватру на-
родног одушевљења изручи који кабао
хладнога рачуна. На сваки начин, бо-
ље је узети и нешто мање што је из-
јесно, него у тежњи за већим изгу-
бити и оно из вреће.

Кад смо у прошлом броју наше-
га листа дали израз јавној сумњивости
да ће Грчка пристати на приједлог па-
риградске конференције, ми смо тада
више узимали у рачун и јаче цијени-
ли него што он вриједи народни занос
грчки, те смо држали да се он не
може задовољити с мрвама које су ка-
лае с трпезе париградске конференције
кад му је апетит раздражен онако ма-
сним залагањима берлинске конфе-
ренције.

Но као што данас видимо, крај
полета и заноса народног Грци није-
је престали хладно и баш по тргова-
чки рачунати, а то је, признати мо-
рамо, једна лијепна особина њихова.

Међу тијем, како већ рекосмо,
ствар није свршена, и биће још доста
мукe и натеза док јој се дође до па-
крај.

Познато је, колико је Црној Го-
ри требало док је извела окупацију
својих новијех стечевина а једва да
ће и Грчкој требати мање времена и
главоболе за то. Ми не желимо Грчкој
да некусим што смо ми некусили, али
знајући да и она има посла с Турском
не можемо себи замислити да ће Тур-
ска према њој узесити друшчију так-
тику него што је удесица према на-
ма и према свакоме с којим је имала
подобна посла. И у Епиру и Тесали-
ји наћи ће Турска својих Арбаласа
правиле од њих „арбаласку лигу“,
састављаће им протесте и меморанду-
ме на велике силе, издаваће се као
протектор њихове „народности“ и „на-
родне цјелокупности“. А кад то све
не помогне, тада ће редовни позив да
се преобласти у арбаласко одијево, и
под овом маском да се бори против
Грка тобож за „арбаласку народност“
а у ствари самој за османско госдар-
ство над уступљеним крајевима Епи-
ра и Тесалије.

Ми не желимо Грцима, да јоу
до те нужде, да зарад окупације ти-
јех крајева морају пролијевати крв.
Али познајући своје старе сусједи
Турке скоро смо потпуно свјесни
да без тога неће проћи, и Грци ће на
сваки начин имати прилику да на дје-
ла правом опробају своју нову војни-
ку и организацију.

Ми смо у том случају још мање нај-
бољи усрјех.

Суђење зликовцима у Петро- граду.

Парочити дописивач бечке „Пресе“ пише је кетом листу телеграфички изјављеној о паричиња која је новедека у Петрограду против зликовца, који су радили о убиству покојног цара Александра. Из овог листа видимо да наше читаоце ове податке.

Оптужење простире се на ове зликовце: Русакова, Желабова, Перовску, Хелманова и Михаилова. К њима додат је још и Кибаљчић.

У првом дијелу оптужбе наводи се кривичко дјело како се догодило, и то описује наизма: 1. Марта учинио је оваје највеће злочинства, коме је на жртву пао цар Александар. Ово кривичко дјело изведено је су дивје бомбе. Петратом дознало се да је ствар онако тешка (Ту се онда прича како се цар враћао из манастира и т. д. што је већ познато). Цар прве бомбе познатији пуковник Дворжакчи, који је из цареве кочице на спонцима ниша, потрча к цару који баш на кочице назио, да му јави да је злочинац ухаћен. Дворжакчи доведе цара к Русакову, који главног ушита поручника Рудиковског: „А да како је цар?“ Овај му одговори окренув се и стојећи десет корака удаљен: „Хвала Богу ја није сам рањен, али видите онамо“ — и показује претом на козаке који „аслаху крај кочице и на раненога дјетла. Русаков нише: „Не рече још Богу хвала.“ Дворжакчи отиђе Русакову мач и револвер. Цар ушита змијкогача, да ли је он пуцао. Око до стојећи потрче до. Цар ушита змијкогача како се зове? Овај одговори: Глазлов. Кад је цар неколико корака пут кочице учинио, прве остраг иза ногу његовијех друга бомба. Скиде, дим и козати од хапана усмешени су: кад се облак раженио, нише се грозан призор! Цар дема наслонен на зад од канала, рукама увирући о земљу, без ортика, без капе, вас у крви, тешко дишући, с разврскавијем ногама с којих је месо висјело, преко лица деси му крв, алине све разврскави и отрпене. Дворжакчи збо је још како цар нише: „У по-мочи!“ свочи на поге и потрча к њему. Неко му дола рубца, цар се покриве по-мочи и рече: „студено, студено.“ Неколико људи, међу овима велике кнез Михаило, однесу га до еконица. Велики кнез нише: „Чујете ли ме, Величанство?“ Цар одговори: „Чујем“ и дола: „Број у палату.“ Каветин Франак нише да га у прву кућу однесе, ко цар рече познато: „По-сите ме у палату, да тако умрем.“ То су му биле потоне ријечи. У оптужењу на-ше, да је осим цара још девет од цареве свите погинуло, и од грађанства рани-ло се једанаест, од којих су тројица у-мрла.

Оптужење позива се даље на ушине-ње „преступа о стору“ бомба и на исказе свједока који потврђују да је Русаков при-чао к царској кочици држећи у руци нешто као палат, а то покривено неком чехом, да је то бачио под кочицу и одмах он тијек стао бјежати по народ га уха-ћу. Русаков се на то смијаше. Седлак Павлов рече, да је неки непознат чојек на канал ктешен чехом да цар прође, па кад је цар тошко на близ, онда је нешто бацио пред њега, и то је била друга бомба.

У другој глави оптужног акта налаже се предисторија атентата и наводе се до-кази о томе, да ова злочинства стоји у све-зи с пређанијима. Из података који су нађени у Новембру 1880, види се, да су Желабов и Тригоња главне коло-

воје. Обојица су 27. Фебруара у кући Ли-чајева ушине. У стану Желабовле-ву нађено је пет екрана од алма, ину-ишено с по двије фунте динамита и сна-дјено с циљенима од научна згодна за бомбе. Нена женска, по имену Јидија, ко-ја је жијеља с Желабовим, нестала је и тек је прије дванаест дана нађена у ушине, а то је Софија Перовскаја. Да-ље су нађене прокламације о убиству ца-ра и неколико бројева од листа „Народна Воља.“ У Јуни 1880 Софија Перовскаја жи-јеља је заједно у једном стану у Нема-иловском полу са неком Одгом Јосиф-вићевом, ћерком некога попа, која је из-тога нестала. Желабов, под именом Сан-вински, усељено се код Перовске, тобож као брат њен. Обоје жијељи су усамљени, нијесу никог примали нити су писма до-бијали ни слугу држали. Они дан, кад је Желабов ушине, ноћила је Перовска у том свом стану; 1. Марта нестала је.

У трећој глави оптужног акта говори се о стану, гдје је атентат справљан. Зна се како је полиција пошла к Навроц-ком и како се овај убио. Навроцкога по-знао је његов рођени брат, потпуковник у првој гардијској регименти, Саблин, који је сам био агитатор, нешто као и Моросов и Иван Писарев, који још нијесу нађени. Наводи се шта је све нађено у стану Навроцкога: бомбе, мина, план од змије пацате, план од пута из манастира до мана-стира, други план од околине манастира, па коме је најближе где се имају бачити бомбе на садовој улици и на катаринином каналу.

У четвртој глави налаже се подаци о предисторији Јесе Хелманово. Како Русаков каже, ова Јеса жијеља је с не-ким Николајевим, којег је нестало. Даље ту се говори о ушинеу Михаилова, који је на полицију шест пута опалио. Код Ми-хаилова нађене су адресе о разнијем та-чкама у Петрограду и означена времена, међу истијема ово: „Искакова послистичар-ница, Ђошак од Садове, 4 уре,“ у сљеде-чега и тако су многи ушинеи, међу оста-лијема и учешк Ордов, који ће се пре-дати нарочитом суду.

У петој глави описује се лагум у Садовој. Шеста глава потврђује, да се ушине личности имају не само једне мисли него и да стоје међу собом у прилијем односима, из чега се закључује да при-чају једном друштво. Ту се набрајају до-кази к помиње се међу осталијем и то, како је нађен стан, гдје је стојао Јези-ков који је другу бомбу бацио, и како су тако нађене свједоке подозриве ствари. У стану Језикова и Русакова држали су тајни састанци. Одбор је још тала скро-ио план и закључио ту да све има извр-шати. То је било поодлично. Не на егору за тијем настане велика журба. На осам дана прије убиства понуди се Русаков да изврши убиство. У сљедећем тога буде он одведен у главни стан код Навроцког. Ту се четворица драговољно пријаве да ће у-бити цара. Русаков и Михаило Иванович назили су кудијен је цар пролазио. Перов-ска је управљала све. У првој скупштини техничар је објаснио како су начинене бомбе. 28. Фебруара пробали су Русаков, Михаилов и техничар иза Смоленског ма-настира бомбе. Проба је добро изпала. 1. Марта ово 9 ура прије по дне Перовска је надала потоне заповијести и прихвати-ла је бомбе. Узела је само двије бомбе, рекавши: да то мора бити довољно, јер се с малим вадом задовољити. И Кибаљ-чић је допио апарате. Перовска је скро-ио план и одредила сваком учеснику мје-сто. Главна радња изала се извршити у

Садовој. На њошну од манастира имали су стојати најискуснији, који су у овим по-словима већ опробани, Иванович и Ми-хаилов; Русаков бијаше одређен за катар-ини канал. Свједока познати су у оптуже-ницима она лица која су долазила к Јез-инову.

За тијем се у оптужном акту побро-јавају предмети, који су нађени код онту-женика, међу овима: програм радње вели-коруске партије социјалних федералиста, прокламације о атентатима, печат моско-вог главног гувернера, једна записка о устројству партије, у којој оно стоји: „Ствар иде као намазана; нужна је једна жена; чиница за неинтелигентну улогу; молисте Јесу да се прими; ако не хоће, онда нек сама води посао, а ви дођите амо. Код Перовске нађен је надрт за организацију партије: а) центара; б) нарочито устрој-ство; в) вароника радници; г) војска; д) интелегенција и омладина; ђ) за Јерону.

У седмој глави прича се како је Ру-саков ступио у партију и у каквом је о-дносу стојао к њој, за тијем како су чиње-не припреме за атентат. Овај план скро-ио је сам „Одбор радничке ратне колоне“ и један члан тога одбора имао га је извести. Десет дана прије 1. Марта Желабов је позвао доброволце да присту-пе к атентату, који се имао извршити на катаринином каналу. Ако експлозија у Са-довој не изпадне за руком, онда је ваља-ло потети с ручијем апаратима у ону у-лицу, кудијен ће цар проћи. Бијаше спо-чено да се састану у Михаиловској улици, гдје је Перовска имала дати знак за катар-ини канал. Она је донела и дала знак. На испиту Русаков је изјавио, да је те-роризам прво средство да се приведе револуција, друго да се покаже снага на-рода, треће да се учини освета због вла-диних мјера. Он сматра да је атентат је-дино средство, да се за социјалисте ство-ри бољи услови живљења и да се затегну-ти положај поправи. Социјалиста носи сво-је право у грају од револвера; он очеку-је да ће убиство цара донијети: 1. да се укине тероризам; 2. да се слободно раз-вија мирна социјалистичка пропаганда; 3. да се уклоне узроци који могу донијети селачку револуцију, од које се плаше и сами терористи; 4. да се уклони неприја-тељ социјалиста.

Државни тужитељ из тога изводи, да је Русаков самостално радио, и наводи ка-ко је 1. Марта био неопходно разго-воран и весео. Желабов признаје своју кривцу као и то, да је припадао к пар-тији „Народне Воље“, којој је није да смиче аладоце; он је агент трећег ете-пена и имао је палог, да атентат органи-зује. На његов позив пријавило се 47 до-броволца. Русаков је само саучесник и тако би изво допије да заузме самостални положај. Желабов одриче учешће Миха-илова. Он је био спријечен физично, но мо-рало узима сву одговорност на себе. Мар-та 2. послао је писмо државном тужитељу у којем му изјављује своју солидарност са Русаковим и тражи да се с њиме заједно суди. Он признаје да је покушавао разне атентате. И Софија Перовска признаје, да припада партији реченој, да је знала за све терористичке покушаје, да је мотрила куд се цар вози. Она не ће да важе ко-лико је бомба спрењено и неће да изда саучеснике. Она потврђује оно што је Ру-саков казао о скројеном плану за убиство и признаје да је с противне стране зна-ла гледала како се бомбе бацају. Као раз-лог овом дјелу наводи тероризам, која је права нужа, јер цар не би нигда проми-јенио своју унутрашњу политику.

Јесе Хелман с почетка је сав припадао, но на поком признала је, да је она имала стап у тројицкој улици гдје су се држали састанци зајереника и гдје је стојала штампарија у којој је и она као слагатељка радла. Она је раздала „Раднички Лист.“ И Михаилов није хтио одговарати на положена питања, но је и-пак признао да и он припада к терора-стичком одјељењу руске револуционарне странке и к „радничкој убојној линији,“ којој је задатак да смиче убоје и непо-вољне министре.

У осмој глави оптужног акта говори се о пређанијем атентатима и учешћу свједока који су нађени у њима, и у деветој глави сабирају се сви подаци у једно и из свега изводи се оптужење свих горе и-менованијех лица: прво због учествовања у једном револуционарном друштву, друго због убиства цара, треће против Желабова због атентата у Александровску, четврто против Софије Перовске због Хартманова атентата у Москви, пето против Михаило-ва због атентата на полицију.

Осим свих ових још је поднесено оптужење засебно против Кибаљчића, који је био техничар друштва. Кибаљчић је највише полагао на дјелство мине у Садовој; а од бомбе није се много надао. Он је признао своје учешће. Он је био јак у индустријском институту, за тијем медице-нар, послије је и медицину оставио и пре-дао се са свјетом револуције. Године 1878 био је ушине због распрострања забра-њених књига, но наскоро опет пуштен. Он се опет придружи револуционарним дру-жбама. Особито се одао на изучавање како се праве препарати од динамита и у том је тако далеко догђерао да је постао прави специјалиста. У децембру 1879, по што је партија по сваки начин хтјела да ушине усмешан атентат, дође он у Петроград и ту изради план који није могао промаши-ти. Бомбе су биле његово дјело, нешто та-ко динамит у Садовој. Бомбе је начинио четир. За вријеме атентата био је код ку-ће и тек је у вече чуо шта се догодило. Он је и апарат измислио; у томе су му двојица помагали, но он не ће да их име-нује. У његовом стану кћена је једна књижница како се праве бомбе и једна та-јна штампарија. На основу свих тога оп-тужен је Кибаљчић због учешћа у тајним револуционарним друштвима и због учешћа у убиству цара како у овом тако и у пре-ђанијем покушајим.

У телеграму од 26. Марта саопшта-ва се преслушање свједока. Ту до-писник описује личности зликоваца овим начином: Око 11 ура отиша се сједи-ице. Пресједник заповједа да се доведу злико-ви. Сви управе очи на малена вратаца; кроз која ућу прво полицијни официри, за њима четири ђендарма. Зликовци се ука-жу; прво Русаков, млад дјетић, смећ, о-кругла, туна лица; за њим Михаилов, млад чојек, кратке косе и браде и инте-лигентна лица; Јесе Хелман, црне ма-сти, црте пуне израза; Кибаљчић, ниска чепа, дуге косе, ријетке браде; Софија Перовска, малена, мршана, без икаква израза; потоњи уће Желабов, кружан чојек, висока чепа, дуге косе, гуете браде, енергичан у држању и изразу, жив у кре-тању.

Пресједник најприје прочита акат оптужења; за тијем се почне преслушање. Желабов протестује против овога суда и жели други поретни. Судије се повуку у другу камару, да вијеђају о овом проте-сту Желабовлеву и послије по уре прву

Листак „Гласа Црногорца“.

СВЕТА МАНДА.

Истинити дотађају Боки Которској 1852.

И још ћу вам једну спрдну причат, А знам често вјероват не ћете...

Горе, Вијенац

Обоље Манда жена једног одличног грбљикина кнежевине Б... на од болести која се никад од ст... свијета није у овом народу појављивала. У лекарском је тефтеру није била. Манда је имала и нема-ла својих тридесет година; за пунану ве-ћу дана добу и даје као у неком мрт-икузла тала би и не би се освијестила. Њу је непрестано чујала једна дјевојка, пр-ва родина, која је народ ушиневала да од како је Манда легла, није ни воде а камо-ли кнежа окусила. Дакле ово је прво чудо које ова друга за собом навише!

Људи су оне кнежевине на сваку руку нагађали да би овој нечовјечној болести у трог ушле, и чудили се како може живје-ти чепаде без јада и пача? Једни су гово-рили да су је силале мађије, неки да је на повоју трагачи нахулила, а неки да је набијала на смучене вјетрове десниш се на раскрсници. Свак на своју вагања али како не погђа. Ником осим Манде и ње-ио родоци не ала шта је. К њој почеше долазити многи попови и одлични људи да се с њоме ушине, али како су до не до-лазили овако су се и враћали. Гдје-гдје би била на по она погледала на аластала у шибитом мртвицу. Мужа и двоје дјеце

као ни сву куту чезадо неће на на очи. Поручи једно јутро по она, и рећи ће му да одма иде у манастир под Листву да доведе игумана Мојсију. Ево их сјутри дан. Игуман бијаше чоо о Манди, али се хтио уверити. Приступи к њој смирено и погле-давши је у очи, чинила му се права све-тица. Прекрсти је руком и рече: „е вама Бог!“ Она га погледа, рече родци да изи-де на поле и да никога жива у кућу не пуштава док се исповједа. Игуман навида крет и петрхил, на требак из тобене; дава јој крет у руке; сипаван да испови-једа и с Манде очи не миче.

Манда га, прије свега, упита: је ли оно јутро служио летурђију? — Не ја, што? — Није ало, али ми је жао, него једи — Што би он њу исповиједао, исповиједа она њега.

Манда. Видиш ли, оче, близу моје постеле некога?

Игуман. Не ја никога изван тебе. Манда. Знала сам ја али није ала. Игуман. Бог с тобом рипћанине! Ко може осам нас двојице и Бога бити?

Манда. Ако ти не видиш, види ја, а да си јутрос летурђија, видио би је као и ја, но није ала, исто да ти на тајно мна вјеру прино једим што је. Данас је једи-наести дан како ми у сну дође некаква ве-ћета, у лицу као андио, сва у злату с круном на глави, и од свјетлости се у њу не могаше погледати као ни у сунце. Рече ми „Љубо се згрјешила што си се удава-ла јер ти нијеси рођена за ова по зајона свијет. Покај се, одреди се овога свијета, па кому ћеш чудеса чинити а на оном вје-ци рај уживати. Не прелушах ли ме, зна-

ди да ћеш за десет година кљивенита лежа-ти, па у мукама душу испустити.“ Она се не вјешта од мене не длаја; сво је и сад гдје нас слуша и гледа; него, оче, молим те, кажи ми је ли ово какво привиђење али је света Госења којој сам се има три го-дине зајетовала, или света нећедја, или света Петка или огњена Марија? Ако сам се удала као све дјевојке по закону боже-му, на зато згрјешила у незнању, дрје-ши ме од грјехова да могу душу чисту пред Бога пошлјети.

Игуман Мојсија при овим Мандином ријечима остао као окамењен и ријем. На бради му се кијељо да нешто у себи моли Бога, али се не чујаше. Манда га окупила ријечима и не да му да мисли, по да казу-је, а он једва изусту „Вели аси господи н чудна асу дла тио!“ на преметну по не петрхил, очита јој опрштину молитву и рече: ти си одријешена од твојих грјехова по давој ми власти с неба, а која је то не-вјешта што те гзвидимо чува, сва тајна ве-лика ест, коју ни дванаест владика не би знала открити. Што гођ је, јест нешто по божеј воли круно а вјече бо тоштет Бог побјаждаје си асоства устави, а у нарани има још много нахи не познатих тајана. С Богом!

Ни још не бијаше игуман кутуи праг прешао, завока Манда: Поврати се духо-виче! чуј што ми ова свијетла царица го-вори! — Шта нек чујем? — Сјутра, го-вези, нека се сва кнежевина скупи пред са-борну цркву св. Саве, појте летурђију, др-жите благословена девија, па свак у Лист-ју преко поља, али јави кнежини да се ве-би која усудио оружан доћи у цркву био

велике брацке погнбије, а свак струку неч-собом донесе, јер ће се одма послаје Лити-ј; отворита небо и така кнша до мркле по-ни падају, какова није од потопа Нојева падала.

Игуман све ово пријави кнезу и сви-јем главарица, а ова сабраше побожни на-род који први пут у свом вијеку дође без-оружан у цркву. Прво се пророцијство Мандино обистини. У вријеме Литије за-вдше се два згрјеваљена браства и до-ука добоше да их је с муком народ дога-ушмити; а кад се вратеше цркви с Лити-јом од једном се науче због прине обла-цима; зајаку страхањивају једна-иство а пра-лац*); муња иза муње свијења а гром гро-му не да одушати. Свак бјежа дола на ка-ши. Никому суто ни под пазуху.

Ко би сад могао сумњати да Манда не прозире светом духом? — Нико! Ону исту вече пође агужн са трх вода оне кнежевине к њој предоручица јој се да се она моли Богу и оној парција јој се чува, да одаље свој гљес од народа. Она за ријечи. Зиклеше је небом и земљом да им каже која је то свијетла царица, се се не да ви-ђети и да се њој замоли да кнша престави. Манда им тихо одговори: Не могу вам ка-зати која је, јер ми она зобрањива, али ајте дома, јавите народу нека се каје од својих грјехова, а сјутра ће останути даи-као најбешти у годни. Дакле друго Ман-дино пророцијство исповијаше. Манда не још ни једе на што пије.

* Шилоро Ј. вантс, онак се на те туши. Највећ јадни мроч којте вјерно служи. У Боки.

се назад с изјавом да протесту реченом нема мјеста. Преслушање се настави. Сви оптужени признаше своју кривицу. Михаилу рече да је тероризам нуждан, јер без њега никад неће бити чвучије. Софија Петровска, Рукавова, Желазов и сви остали признаше да припадају нихилистима.

Иза преслушања кривица шљеховало је преслушање свједока, који су великом исказивали оно што је већ познато.

У сједици судској од 28 пр. м. државни су зајавили говори. Први је говорио државни тужитељ, који у свом говору највише описује какви су били оптуженици, при чему је нарочито напоменуо о оптуженим женама, како су изгубиле све што жену женом чини. За тим је изложио историјски развитак терористичке партије, открио им је сву шему и рекао, да је кривица, да се тој разбојничкој чети адере обрзина с лица, да би друштво а највише Русија остала у њима сазидала. Они су прво почели с мирном пропагандом; но даво су већ напустили то земљиште, и сад ка је оружје мач и револвер на динамит. Још 1876 одрекла се партија народних пријатеља од социјално-револуционарне партије; а од ове се онет одвојела г. 1878 партија терористичка, која се за себе устројила с циљем: да ради помоћу политичког убиства. Ова партија иде за првотом реда; њене чланове гони жељ за крваву и славом. Они тобож хоће ослободити народа, а овамо га доводе и пронасти. Државни тужилац говорио је шест часова, та се уморио, те је ради одмора морао прекинути бесједу. Иза одмора настави је опет, описујући опасне тежње социјалне револуције и програма Народне Воље. Споменуо је како руски народ има наклоност к мудровању; протрчао је неколико мјеста из Народне Воље и на ручне књиге за терористе, што је јако узбуђује произвело у слушаоцима. Довео је у свезу ову радњу руских терориста са подобном радњом међународних социјалиста, са Пасантом, Нобилингом, Моннасијем, који сви међусобно и с руским терористима у складу стоје. За тим државни тужилац описујући злочинство изјави да је кривица доказана и захтијева да се сви кривци по закону казне.

Седм часова говорио је државни тужитељ уз живо одобравање публике. Кнез Олдебушкин приступио му при завршетку бесједне и пружи му руку.

У пољној сједици говорили су браниоци. Они су се слабо дотичали политичкога земљишта и највише су говорили лично у корист својих бранилаца. Говорили су сви (а било их је пет) укупно само подруг часа. Иза бранилаца добили су рјеч оптуженици, који су се за цијело ово вријеме држали хладнокрвно. Први је Желазов узео рјеч да се брани; у другом говору свом развио је и бранио свој партијни програм; кад је рекао да је он прави Рус, публика је звиждала. С неговорањем примљени су његови напади на интелигенцију. За тим је објаснио разлике међу партијама и објаснио свој однос к истима, по о њиховом злочинству не рече ни ријечи. Кад га је пресједник опоменио, да се држи ствари, он се смијаше. Говорио је читаву уру.

За њим узме рјеч Рукавова. Говорио је тихо, да се једва чуло. Михаилу прозбори неколико ријечи у своју корист позивајући се на своје рјаво напастање. Говор Јесе Желазовога није се могао развијати. Кибалчић бранио се дужином говором развијајући своје мисли о правима човјека и разлагајући начела терористичке партије. Софија Петровска говораше раздра-

жено, али дуго и слободно, и на пошлетку рече, да се не обзиру на то што је она жидеца, него на то што је жидецају.

У телеграму од 29 пр. м. јавља се ово: Око 12 часова ноћу суд је поставио 26 питања, против којих не бијаше прагматизма. За тим се повуче натраг да се поставију о кривци. Око 3 уре судије се онет врну у сједицу и изјаве да су сви оптуженици у свјем постављеним питањима криви, само у изва два утврдила питања, која се тичу Михаила и Желазових, да нема кривце.

Иза тога државни тужилац предложи за све казну, и то: смрт.

Уикомски, бранилац Рукавова, протестује против примјене смртне казне на свога браника због тога, што овема још нема 21 година. Државни тужилац му одговори, а Уиковски онет њему натраг одврати.

Иза тога судије се повучу натраг да донесу пресуду.

Јутрос у 6^{1/2} уре судије се врну натраг у сједицу и изрек у пресуду: Сви оптуженици криви су за злочинство због којег су оптужени и сви се осуђују на смрт на вјешала.

Зликовци су мирно саслушали ову пресуду; нико ни да мрдује. Данаас у 4 уре по по две предата им је у руке пресуда. Уиковски ће данас предати за Рукавова молбу за умишлени пресуде, а Герке ће исказати милост за Желазову. Што се тиче Петровске, њена пресуда мора по закону ићи цару на потарду, јер је она рода племићкога.

Политички преглед.

Питање грчко ријешено је — бар за десетина столот, на пољу дипломатском. Како ће се ријешити у самој ствари, то ћемо кроз кратко вријеме видјети. Грчка влада прихватила је приједлог цариградске конференције на којој је и Турска пристала. Половина је дакле готова, сада треба још само и друга половина да се сврши, т. ј. да Турска ишито пред Грцима уступљене крајеве, на је онда цијела ствар свршена. Да ли ће ово или баш тако глатко, показаше вријеме. Говорио се од прије по новинама, да ће Кумунидрос ради тога одуступити, да би својем пошљедику олакшао попуштање и пристава на приједлог великих сила. Данаас се види, да Кумунидрос није нашао за нужно ради тога одуступити, почем је и он сам осјетио у себи способност за попуштање и приставање, које у осталом није никаква мала.

Међу тим, да Турци много не вјерују миру, види се по њиховом оружју у Тесалији. По поузданим вјестикама војска турска у Тесалији износи у овај мах 42.000 људи са 20 пољских батерија (120 топова) и 11 брдских батерија (66 топа). Што се тиче морине, ње је заповједник Мехмед-паша, а састављена је из многијех добро оружанијех ратнијех бродова, који ће у случају рата добити налог да бомбардују вароши по острвима и обалама грчким. Инглишки капет. Уд наводи се у Воду и управља торпедима. Што се торпед тиче, Грци су Турке претекли, јер су за велики новац набавили 35 Хуатхедолијех торпед и сувише поручили су за још неколико. Хуатхедолиј пролази је Грчки тајну, како ће се ваља служити с његовим торпедима.

Политички свијет јаво се узнемирио око другог питања, које је исти-

на подаје од Јевропе, али гдје су интереси неких јевропских држава јако укрштени. Мислимо ту питање туниско, на које јако свјетлост баца та околност што је уследило њега, или још боље рећи у сљеде експедиције француске у Тунис оборено у Италији. Експедиције министарство. Ствар је цијела у оме: Неколико хиљада туниских разбојника крмурења ваземена провази недовољно алжирску земљу, гдје се сукобе с малим француском четом; по што ову разбојну и недовољно француских војника појеску, поробе неколико села и врате се с алжирском оштом у своје разбојничке ширале. На глас о том догађају сви француски кругови једнодушно позиву француску владу, да крене јаким силом на те разбојнике, те казни у вриједу напесну части француске републике. Француска влада, добивши потражени кредит од коморе, опремила је неколико ратнијех бродова и украла довозних војска, која ће овај час бити већ допловила под алжирску обалу.

То је све што се за сад зна. Но на овај глас о експедицији француске војске узбуђали су се на многим другим мјестима, највишема пак у Италији, а све за што. Италија одавно жељи да стане ногом тје год на африканску обалу, и због тога је бацила око на Тунис. Но ту се жеље њене укрштају с интересима Француске, која има свој Алжир у сусједству Туниса, на би хтјела ту своје земљиште да доокружи. (Ово је онај обични израз, који се радо данас употребљује, кад хоће да се прикрије и ублажи намера освојења). Већ давно воде ове двије државе на том земљишту економски рат, не до душе неомедно, него преко својих држављана, но онз се очевидно наследила на потпору политичких дипломатских агената. И једни и други вучили су се туниским бегом, кога су обоје дражили једно против другог, но бег је ваља више нагињао Талијанима него Французима. Неколике размирице, које је Француска имала с беговом владом због жељенијих и других пољеза, заштриле су још више положај бегова према Француској, тако да Францези иза ове провале крмурских разбојника виде неку неспријатељску намјеру саме бегове владе, а подозријевају с њене или мање разлога да је у то и Италија помјешана, која да је подстакла бег да прави неспријатељ Французима.

Француска влада знајући експедицију у Алжир, изјавила је, да јој с тим није намјера, да освоји Тунис, него само да казни кривце на тим и саму владу туниску тако осјетио, да јој више никад не пада на ум задати неспријатељ Французима и да мора признати надмоћје француско над собом. То се онет никак не допада Талијанима јер они не вјерују да је Француска толику војску опремила у Африку само тога ради што хоће да казни Крумуре, него да јој је права намјера освојити Тунис, а то би био прави тром за Италију. У сљеде тога велика размирица изађе у Италији, и Италијанци не могући изгнати своје жучи на Францезе изјавију да на своју владу и обарају је, премда она њихему није држала.

Како ће се даље развити ова ствар, тешко је предсказати. Осим Италије и Француске већ се почињу угледати у ово туниско питање и остале силе, нарочито Инглишка, која иде за тим, да се одржи равнотежа међу силама на сјеверној обали Африке. У Инглишкој држи да није могуће, да је Француска сама изазвала упад Крумуре.

Неки француски листови држе, да је цијела ова туниска размирица — Бисмар-

ново масло. За потврду томе наводи се како је Бисмарко у разговору с француским генералом Натјесом који се вјештаче с когребом у Петриграду, објавио француску владу да заузме Тунис. Држи се да је ово замка Бисмаркова, којом хоће да заведе Француску у рат с Тунисом и Италијом, и да је на тај начин ослаби.

Бартелми Сентилер, који је из нужно управити нарочиту владу на италијанску владу, у којој се оглађује против о-својетнијех италијана. Француска, вели, нема никакве обавезе према Тунису; она само хоће себи да одржи слободу деловања. Но у сенату француском изјавио је исти Бартелми Сентилер, да влада француска, и ако не иде за тим да освоји Тунис, ипак хоће тамо да установи једини пут за свагда надмоћје француско, а то ће рећи друтијем ријечима, да јој постане бег туниски суверен.

Изјављана цару руског, гроу Шувалов, који је 26 пр. м. стигао у Беч да изјави ступање на пријестолу цара Александра III, одлазио је у Бечу јавно необично свечано, да је тако продужио своје бивање још за који дан. Био је упућен у дворну паровоз, цар га је прихватио великим церемонијалом, дао је њему у почетак геза-објед, на који је позвао све стране посланике, велики војвода Албрехт такође га је позвао на објед, а за њим и Хајнрих. Та велика удворност у Бечу свједочи, да се тамо осјећа потреба живјети јаче с Русијом. Из Беча полази Шувалов у Рим.

Генерал Зуров отишао је да пође на дворове у Букурешт, Биоград и Цетинје, да авачичко саопшти ступање на пријестолу цара Александра III.

Агенција руска јавља, да није истина да се владари Русије, Немачке и Аустрије састају у мјесцу Мају.

Из Биограда јавља се, да је ступање народна усвојила приједлог владу за зајам учество с Бонтуом ради отплате дугова државнијех.

Исто усвојила је скупштина народна владу приједлог о слободи састанка и зборовна.

Финансијски одбор народне скупштине усвојио је владу приједлог, да се осигури главни консулати српски у Пешти и Берлину, а оснивање консулата у Риму и Атини одложено је до бољих финансијских прилика.

Описи.

ЛИЈЕВНО, 20. Марта. — Са ових страна одатне не јавља се ништа у Главу Црногорца. Све ме, господане уреднице, у кратко да вам јавим о стварима грчко-школским које се збивају код нас.

Лично на с. Саву по обичају старог војводе божанственог детурјега владом у ира-вославну школу, те последи кољива вазиде у-ставаше се неколицина људи, да одберу директора и управитеља школског. У ступу де-бе и стари управитељ од прошле године Јово Самарџић, те се захвали и оставку дадне општинарима, и осталим присутним који су се примали. У том састанку како општинари тако и нас народ једногласно изабери за управитеља школског г. Павла Ковачевића, рођеног Мостарца. Павла се прими драговољно, али се условом, који је саопштио у кратко у овој бесједи: «Браћо! Примам се драговољно за управитеља српско-православне одашње школе, али не држати ако не ће и за ову текућу годи-ну остати стари општинари, на име г. г. Крсто Кујунџић (градеки начелник Љева-

што сте ми из Котора кренули; докле је узам ова златна царица, не бојим се ја да сва Босна на ме удари; ви сједите у пи-ру, не бојте се себе на мене.

Сутра дан сва комисија у кући. Пи-тају је Манда, а народ каже да је про-шле ноћи одлебел на небо. Трже по кући многоврсне прилоге и новце, но вилтазати, оно и сребро па ни новца не нађоше. Оно што се нашла узеше под перо и кућу под авачички печат затворише. Свак дома се врати.

Ево дјело на вјидело, а истина на сво-је мјесто. Доказало се да је Манда мотва јела и пила ово хоћу а ово нећу и нико није осим дјевојке родиле анао; да је свр исту ноћ испред зоре с родилом намам-тајно из куће и све што се могао носити собом повијела; да је Мандина родила при-поласку бацала у јарак једну велику плаву и звикала «виђи пуче и народе!» одатле света Манда на небо; да су обје овула-де са вишаром под Поборску Манастир Стањива. Да су је одаде прихватила Цр-ногорци Марчани и с неким побљжност-иприпадницима Цетинје; да, кад је чула да је кнез Давидко изврсно на Петербургу у Котор, знала је да је чека замјенила се сенату да јој допусте живјети у европском манастиру Св. Василија, гдје се и она ве-ла, азаметовала. Не пунаше дане годиње проведла је оне пријерији монашки жи-вот, гдје се и преставила.

Јој дао у рају спасе, да браћа адријале и мисла, да Бога грехова простене. (Свајинада) В. В.

Овако се рјеткости, не само у гр-балској општини него кроз сву Бочу и Цр-ну Гору као муњомом животом пролазе. У протом, али побожном народу ласно се укоријени овакови случајни догађаји. Многи су се, нарочито, оном гласу подсмјављали, али су своје мисље, као змија ноге, укр-вали. Почеше к светог Манди па свицу кра-јева, жене и људи, да поклоа с обилатим даровима долазити, а уз ове храни и сли-јеви, класти и сакасти, њејми и свјачаза, људи и зграњени, да им предкажује будућ-ност и да их лијежи. Намећ' овних врних, дође к Манди једна средовјечна жена на опшине Ораховца, којој се кћи пет дана мучила при рођењу; дарова Манда кћерин претан с брнице и замоли да јој кћер с поводом мирно раздвоји. Манда јој каже: ајде дома, твоја се кћи јутрос у црк одко-ре с једним савом здраво раздвоји. И обила! јаво је и било. Ово је трећа пропо-частво Мандиног чтење.

Сад се свете Манде титори и прилаж-ници па зајетници и побожници на гом-ле умножише. Село К... гдје она ста-нује нагомла се свјетла као на свијетку изложбу. Кућа гдје болује постаде црква; вад њом при јаву наичичани алати и среб-рњи прилози, као да хакку пријестолу и-кону; збога гдје лежи замјерисала од силно-га војка, тајана и ула; на около не ви-се нове сваковрсне хаљине; крајем је па-дукријан велики свакојак новца. Мандина је родила све ово примала а на своје мје-сто усморећивала. Манда је свакому једна-ко говорила: Молићу се Богу и овој сви-

јетлој царици која вас свју гледа и слуша да вам жеље ваше буду испуњене.

Још једно чудо пали ово заучинио. У општини К... е појавише се скакавци и опустеше поља и вилеграде. Пошто не мо-гаше молитве домањих полова помоћи, до-говоре се општинари, дигоме л'тију те к Ман-ди с многим даровима, измје којих и једно мало сребрно црковно канџело. Она им ре-че «згријешихте се нешто крупно; ја сам знала да ћете ви к мени доћи, те сам се синоћ умолила жатној царици која ме чува, и она се смилувала; кјте дома, и прије не-го што се повратите, скакавци ће преко морске пучине искуд одлетјети.» Тако је и било. Ово је чудо четврто.

Сва ова Мандина чудеса у народу су ширљана била спремнога како живе и ни-шта на своја уста не окусе. Дакле се жи-ва на земљи посветила? То се ана и зато је свака зове «Света Манда» да јој је за сла-ву и милост! Тако народ ведаше.

Намећ' овних који нијесу шћели цјеро-сати да је Манда саста, био је један чи-новник у Котору. Једно јутро привраљао се да постои крвене с паробродом у Задар. Подради да неке радње сврши у офису. Наневља онази гдје праго к њему иде је-дна доста велика змија. Од страха скочи он на ето, на кому писаше, а са стола на близики прозор, шчепа расторачу, на поче змију бити као св. Ђорђе с коња аждају. Свршиши радњу отиде да плати пароброд-ну карту. Ево чудо над свијем чудесима! Стави руку у џеп победрени да извади у-брусца, кад ли налази једно запечаћено писмо; отвори га и у чуду проучи, евошта:

*) Свак у Котору има неке овега чиновника, и који му је прилаже писмо у једном писму, по-што је од некуда гледао чиновника кад је уједно змију!

еки, Јован Балтић и Нико Радаи. Кад
често неки странци, одошавши говар
Канадана да се дружице по прима без
старих општинара, одговори г. Ковачеви
ћу: те прима се за уприватеља, а за оп
штину саобраћено још јунак пак кога о
даберу: амамо времена још и мјесеца дана.
Сутра дан по св. Св. крсто се на
пуг иконозбрани уприватеља у друштву са
са г. Костом Кузубићем и Јованом Балти
ћем и забаве се на путу 20. дана. Кад до
ђу, шта паћу вођа? Чувени и бедушњи
Ј. Ск. у друштву са Ј. С. на пријаву и
подметнуто карту неке лауде међу којима
имале задара, експедира, младара, и арата,
до 40. потписа узме те оду котарском у
приватељу Мајору Павку, да им школу
учени комуналу, и то мајор драговољно
прими (а како неће, кад се са том нуди.)
Оваје се јако народ узнемирио и сто
је на обрани, да ако би мајор Павек хо
тео да нашу школу учени комуналном, да
се позвају исто као што су и Браћа Мо
старић, кад су одбили владину повјерени
ца. Ово све неће је на част лукавине Ск.
кога читатељи познају још од устанка и
прва потока — прио ће му и бити ако Бог
да! — Ја сад оволико до знања, а шта
буде унапријед јавићу вам.

Грађанин.

Домаће вијести.

Цетиње, 4. Априла.

— Његове Вишњости Њ. в. в. Гоце о
дар стигао је јуче прије по дне у потпу
ном здрављу на Њикићу на Цетиње.
— Царско-руски вице-консул из Дубров
ника г. Пасек, стигао је у прошлу сриједу
на Цетиње.

— Амо су јуче стигли: др. Бохуслав
Јируш, кр. свесвјетски професор из
Загребја, и г. Т. Х. Шунке, др. филосо
фије из Дрездена у Саскоњској.

— Централни одбор цетињски за по
стрададе Баране добио је од мјесног
одбора барског извјештај о дојављеном
раду његовом, из којег се види. Тро
шкови ученици у Јануару мјесецу око та
мошњег лазарета и на издавање помоћи
пострадалима износе суму гроша 6410.
У Фебруару мјесецу трошкови око болни
це износе суму гроша 1998 и 20 в., а на
издавање помоћи пострадалима гроша
2688, укупно гроша 4686 20. У Јануару
мјесецу у болници је било више рањени
ка и вишеји трошак за поштовање лазаре
та тада је учињен. Од централног одбора
цетињског примљено је до сада за постра
даде око 16.000 гроша. Од 9. Јануара до
1. Марта већ се потрошило више од 11.500
гроша ово болнице и на издавање помоћи
пострадалима и рањеницима који због
својих околности нијесу могли у болницу
ући. Првог Марта остало је на располо
жењу барског одбора око 4700 гроша. У
болници има рањеника који су жестоко у
тучени, те са свијем да на пријед иду, Бог
ах кад ће бити у стању да из лазаре
та изиђу и да здравно устану. Узелјед
тога одбор барски најтоплије препоручује
да се и даље купи милостиња. На исти на
челу јавља одбор, да која су 9. Јануара
предријели штете од громова потреба из
дају се помоћи од браће Црногорца, јер
се многи находе у изолационом стању, без
куће, без покућства и наред пута са сви
јем изгубљени.

— У прошлом броју овога листа, при
извјештају о операцији рака изведеној на
Николу Милићу на Роваца, случајно смо за
боравили напоменути, да је г. дру. Јовановићу,
при тежном раду овом, својим знањем и
својом вјештицом покатога дјелар Њ. Ви
сочанства г. др. Роко Мишетић, који
нако овом тако и сваком другом приликом
по човјекољубивом патону свом и из ве
лике одажности к науци и вјештини својој
не пропушта по одобрењу Њ. Височанства
стављати у дањем приликама своје же
ларске услуге да расположење, на чем за
служује јавно признање и благодарност.

Телеграми „Гл. Црногорца“.

АТИНА, 2. Априла. — Грчка је
усвојила приједлог великих сила, али
жели да буде осигурана претходно,
да ће јој Турска у истину предати
успушено земљиште.

Разне биљешке.

(Појери.) О тме вароу у Африци,
који се тако храбро борио против Англеза,
вјидно је да заједничко нешто за наше
читатеље. Појери су се населили на Јеропле и
били их јестаму у г. 1848-ега 3000 сељака,
а сад их има до 50.000. Сви су из Холан
дске, а иза из њихто а из Ниселске и
Низелске. Урођина им сага до 300.000
дига, и то су Кифри и Хотелети. И једини
и други су тогласи господарица бијелих
дига, и то Кифри и Хотелети на
дига. Сви ови холандски сељаци у Африци
највише су издвојени руко јули у те
десном погледу. Великом су б до 7 стопа
високи и необично јак. Лице им је живо,
цело високо, од стварене, црте у лицу пра
вилно и јавно, брада густи, вратина сна
жна, груди и плећи широки, руке и ноге

желеве. Желе су им 5 до 6 стопа високе,
праве јуночке у стају, једре у тијелу и врло
лајене у лицу. Руке и ноге не могу се
тако кидети. Окоито пада у очи како су им
желе бијеле коже и имају омалене руке и
ноге, а густу и велику понављачу црну ко
су. Рано се удају и плоде су утробе. Често
ћем видети јаку жену гдје доји своје шес
наесто или осамнаесто дијете. Поштаке су
и чисте све у мислима, језику и дјелу, јер
том куланице, вриједне, паметне и разумне,
али и јуначке и одважне кад затреба. Својим
мужевима пријатељи су прави. Јули су ти
и мирне и јавне, доброћудни и гостољуб
иви и јако побожни. Често писмо сваком
је у кућу као најдрагоценија ствар. Други
јех књига слабо имају. Да у невољи знају
бити храбри и одважни, то су Англези у
потоме вријеме горко искусили.

(Богате новине.) Париски „Фига
ро“ добио је у г. 1880 чистог прихода
2.306.444 франка. Тај приход претмаша
знатно суму цијелог фонда овога листа, ко
ји је на акције податнут.

(Бугарски буџет) одобрен за г.
1881 састоји се из ових кредита: на трош
ке највише управе 1.300.000 фр., на ми
нистерство финансије 4.600.252, на прав
судство 1.881.520, на просвјету 1.631.700, на
унутрашња дјела 8.807.815, на инострана
дјела 646.988, на војна дјела 11.249.999. Са
расход изишје 29.137.974. Приход је про
рачунан у 23.154.280 фр., дакле имаће се
мањак од 983.694 франка.

(Бугарска државна штампарија),
за коју је бугарска народна скупштина о
добрила 85.000 франка, отворена је у по
четку ове године. У њој има једна машина која
ради паром, два велика брањиска на понав
тачке вирџуршке, једна велика брањис
ка из фабрике кајзерове у Бечу, двије
америчанске машине (једна са 3 ваљка, дру
га с 4), једна ручна преса, једна машина
за ситирање, једна за перфорисање, једна
за нумерисање бањкота, једна стереотипни
апарат и г. д. Осим тога велик број слова
и друге штампарске потреба.

(Статистика библиотеки.) Најбога
ћа библиотека га свијету — то је народна
француска, која броји 2.678.000 књига и
86.000 рукописа. За њом долази по богатству
книга библиотека британског музеја, која
броји 1 милион књига и 41.200 рукописа
по том минхенска која има 800.000 књига
и 24.000 рукописа; за тим берлинска са
700.000 књига и 15.000 рукописа.

(Колико се кинина троши.) Про
рачунато је да се на земљи троши годи
шње за 20.000.000 кинина и апарата од
кинина. Дрво, од којег се добија кинина,
већ је почело нестати у кордилерама, и
отуд опасност велика да ће спором време
ном нестати и лијека против грознице.

(Најбржа локомотива на свијету.)
При свем томе што су железнице у А
мерици по европском схватању у рјавом
ставу, Американци ипак хоће да надмаше
Јевропу и у погледу брзине возова желез
ничких, на ма прв том вратове покренули.
С ове стране океана износи највећа брзина
бровоза 90 километара на сат, а са оном
брзином вози се врло ријетко: шта више
код нас се сматра и брзина од 75 киломе
тара као признање достојна, пошто при тој
брзини руковођа локомотиве управо може
да види још само на сигнале, а управља
ње локомотиве приућен је да преда скоро
у свему своме локомотиву. Американци се не
задовољавају више том брзином. Прије по
године начињена је тамо једна локомотива
која редовно 60 енглеских миља или 96
километара на сат прелази т. ј. за путо
вање из Њујорка у Филаделфију потребно
рој је само 90 минута. Сада је неки „луков
ник“ Роберт (у Америци не поштују
вјек од барона, но од пуковника) поручио
за железницу, којом он управља, једну ло
комотиву која ће бити у стању да 80 ен
глеских миља или 128 километара за 60
минута пријеђе. Ово је теоретички истина
могуће, а има већ и саграђених стањних
машина чији парни котлови још се брже
покрећу него што ће код ове нове доко
мотиве случај бити. И у Јевропи је било
случајева да су поједине локомотиве на рав
ној и правој прузи, проба ради, толику
брзину достигле, али да возови са брзином
од 128 километара на сат редовно иду,
тога до сад још није било.

Надавачима и књижевницима српским.

На нашим школама у Бечу изучава
се до данас двије стотине српских сино
ва из разних крајева српских. По богатим
књижницама и великим књижарама овдје
ћима имају прилике Срби јаци, што се
овдје образују, да познају разна дјела из
књижевности страних народа, али да упо
знају своју народну књижевност — за то
немају скоро никакве прилике. Управни
одбор српског академског друштва „Зоре“
закључио је у данашњој сједници својој:
да се у сједницама друштва „Зоре“ рецен
зују било усмено, било писмено све срп
ске књиге, што ишау из штампе, желећи
српској омладини, што се овдје учи, дати
прилику да упозна све новије појаве у срп
ској књижевности. На пошто материјална
српства потписаном друштву нијесу то
лико, да би могло набавити сваку српску
књигу, што из штампе изађе, то се овим
обраћамо на све издаваче и књижевнике
српске с молбом: да од својих издава или

дјела један пријерах шаљу на дар срп
ским српског академског друштва „Зоре“
под сљедећом адресом: Herrn Wladimir
Nikolic, Techniker IV, Wohllebengasse № 2
I. Stock 10 (für den serb. akad. Verein
„Zora“) Wien.

Надамо се, да ће родољубиви издава
чи и писци српски ову нашу молбу ува
жити.

Из одборске сједнице српског акад.
друштва „Зоре“.

У име срп. акад. друштва „Зоре“.

Т. Стефановић Витовски,

пресједник.

Н. Десполовић,

потпресједник.

Ј. Татић,

тајник.

ОД УПРАВЕ.

Г. Филипу Берковићу у Скадру. — Ва
ма се изгубио кини одредно шаље.
Г. Драгу Поповићу у Тријешће. —
Вама се лист шаље још од почетка ове године.

Са уредништву „Јавора“ у Новом Саду
— Ми смо лист Ваш слали читавици чурини, и за
те смо га Вама обуставили. Тако сте Ви желели са
ми у једном листу на нас управљеном. Сад смо на
редили да се лист Вама шаље, но онда га не може
добити читавица чурини, јер су није претпа
тали.

ОДГОВОРИ УРЕДНИШТВА.

Г. Јевту Вјелобрку у Мостар. — Ваше
приписаница нијесмо могли прихвати у лист с тога,
што смо га читали у „Народном Листу“ и у „Срп
ском Листу“ прије него што је могло бити штампан
о у листу нашем. У раду је да се шаље обраћа са
мо у овај лист у ком је изашао и нагла, и онда
се има право тражити да и обраћа буде прихваћена
у истом листу. Но подем је наша обраћа највише
изаша у „Народном“ и „Српском Листу“, то не мо
жете тражити од нас да је и ми прештампалом.
Да сте је само на њу послали, уђерамо Вас да
бисмо је штампали у нашем листу.

ЈАВНА ЗАХВАЛА.

Г. дру. Радиновићу из Ново
г Сада на племенитом дару ученицима
ове школе, које је још прошле 1880 г. об
дарио и сада им редовно шаље на дар
„Народ“, као пријатељу просвјете и напрет
ка народног остаје топло захвална

Подгорица, 28/3 1881.

Управа основ. школе у Подгорици.

ПРИЛОЗИ

НА ПОСТРАДАДЕ БАРАНЕ.

У Подгорици по трећи пут ску
пљено од тамошњих католика

у сав. Францески легација на Цетињу

Сума свих до сада прилога

Укупно

Цетиње, 27. Марта 1881.

ОДБОР.

Катина. Митра Радуловић, наша си
новица у највећем цијету своје младо
сти последи кратке болести преставила се
у вјечност 24. тек. у 10 сати ноћу. Напа
зимо за дужност изјавити овим топло бла
годарност сјема онима који су доброту
имали учествовати при спроводу и остатке
покојнице до ладног гроба поспратити.

Пелузица, 26. Марта 1881.

Стричеви:

Шпиро и Јука Радуловић.

Стјечај.

У вшнем хевојачком институту на
Цетињу упражњено је 17 пеговачких
мјеста, с којима је склопано уживање сло
бодног стања, хране, одијева и свијех дру
гих наставних трошкова.

Потражитељи ових мјеста дужне
су се најдаље до 15. о. г. пријавити у пра
ви вшнем хевојачком институту на
Цетињу, и уз то подијети свједо
чанство о досадашњем учњу као и крште
ни лист.

Напомена: из Бокс Которске и
из Димачице долазиће стипендијска мјеста
само у том случају, ако се иста не буду
могла допунити напједатељцама из Црне
Горе.

Од двије сестре може само једна у
живати стипендију а друга може је доби
ти само онда, ако се које мјесто неби мо
гло иначе попуњити.

Осим тога примће се у завод и та
ке ученице, које се у истом желе издржа
вати о свом трошку. Тај трошак износи
годишње 200 фор. у злато, и алаће се у
праву заводу.

Никаква ученица не може у завод
ступити прије не положи са добријем
успјехом предиспит из предмета пропис
аних најмање за II. разред основне
школе.

Цетиње, 1. Априла 1881.

Управа хевојачког института
на Цетињу.

ОГЛАСИ.

ИЗЈАВА БЛАГОДАРНОСТИ.

Ево неколико година да пролази од
водене болести бројећи моје трудне дане, и
обраћују да се на сва лекарска искуства,
на једној и другој страни, и трошећи граде
нице у залуд. Али тако ме срећа науче до
г. Мило Ј. Суботића трговца у Котор, ко
ји се обрати на ме старца са својим зна
тијем лекарством, те ми само три пута
прими своју знајну лекарску од које сам
био спасен са најбољим осјећањем у мо
јем животу. Тако могу изјавити свој пу
блицу, да сам тако повратио своје здравље
као најпријатније и најчистије мојега по
стојања живота према годинама, те данас о
сјећајући на претма г. Суботића највише
благодарност изјављујем му је овим начи
ном и желим му свако добро до мојега по
шљедњег часа.

Котор, 12. Фебруара 1881.

(1—1) Петар М. Вукчевић.

ОГЛАСИ.

Пен-Експелер

са синдром

врло добар домаћи лијек.

К. је овај одлични лијек, ако ће и је
дан пут, на пр. против узора, реуматизма, сјево
тина, реуматичне зубобоље и т. д. узимао, радо
та и даље препоручује. То је значајно за немоћност
Пен-Експелера, и отуд долази да је тај лијек без
икакве рекламе тако јавно распрострањен.

Може се добити боца за 40 и 70 новч. у
апотеци Николе Вар. Донована у Цетињу.

(1—8)

Сјемсна „Геданке“ јесу од овога поврћа и цвијећа:

Лан, црвени крупни	1 порција 8 н.
Кукургуз, лапавски	8
Кељ, листати	12
Келераба, под земљом	8
Келераба, рана, бијела	10
Грашак, шећерац, крупни	12
Кељ, рани	10
Салата, висока, зимска	7
Келераба, рана, плава	10
Реп, мајска	12
Соја, нова кинеска вацола	20
Ротква, бијела, летња	6
Кељ, позни, крупни	12
Ротква, црна, зимска	6
Купус, најранији	15
Купус, зимски	20
Кисељак	6
Карфиол, најранији	15
Лук, црни	8
Келераба, крупна	10
Патлиџан, модри	8
Цвекла, црвена	9
Карфиол, крупни, познији	15
Паштрнак	9
Салата, главичаста, зимска	7
Купус, црвени	18
Салата, висока, летња	7
Першун	8
Краставица, ситни, рани	6
Ротква, бијела, зимска	6
Грашак, крувац, ниски рани	12
Грашак, шећерац, ниски, најранији	12
Грашак, шећерац, високи, најранији	12
Першун, кудрави	9
Цилер	6
Паприка, крупна, бабурача	6
Салата, главичаста, летња	10
Краставица, права, летни, атински	10
Пасуљ, течкаш	250 гр. 60
Паприка, дугачка, црвена	8
Паприка, ситна, трешњара	8
Динје	10
Бундева, (сјела)	6
Жута репа (црвена)	8
Патлиџан, крупни, црвени	10
Дубенице	8

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

У тецају прошле недјеље стигли су
нам и могу се добити ове нове књиге:

ИСТОРИЈА СВИЈЕТА за на
род и школу. Написао Ст. Бошко
вић. Књига II. 1.70 н.

ПРАВА И ДУЖНОСТИ грађа
на од Јована Поповића. — 55 н.

РАЧУНИЦА за гимназијске де
ке. Написао Коста Црногорац. — 55 н.

МЕТОДИКА др. Ф. Диттуса за
народне школе на историјској
основи. Превео М. П. Шанцман. — 1.80 н.

ОБЛИЦИ СРПСКОГ ЈЕЗИКА
написао Ђ. Даничић. II. издање. — 90 н.

КАКО СЕ СASTAVЉАЈУ ПИ
ТАЊА српски удео Д. Је. — 65 н.

ИСТОРИЈА ХРИШТАЊИ
ЦРКВЕ за средње школе. — 80 н.

СРПСКА ГРАМАТИКА за ви
ше гимназије и реалне. Саста
вио М. Довановић. I. део. — 35 н.

II. део. — 45 н.

III. део. — 45 н.

IV. део. — 85 н.

Цетиње, 28. Марта 1881.

КЊИЖАРА И ПОШТА ДРАГИНА.

У државној штампарији.